

Received / Makale Geliş Tarihi 28.06.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 30.11.2024
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 8 (48)
pp / ss 1426-1434

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.12618547
Mail: editor@pejoss.com

Haluk Doğan

<https://orcid.org/0000-0003-2021-6987>

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/03a5qrr21>

Byung-Chul Han ve Acının Politikliği

Byung-Chul Han and Politics of Pain

ÖZET

Çağımızın toplumsal karakteristiklerinden biri *algofobi*'dir. Acıdan korkma ya da acıdan kaçma, evrensel bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Acı verici tüm hususlar, hayattan sökülüp atılmaktadır. Kişisel ilişkilerden toplumsal ilişkilere, sanattan siyasete, insanın içinde olduğu her alana yansıyan bir acıdan kaçış, çağın hâkim unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Güney Kore asıllı Alman düşünür Byung-Chul Han, *Palyatif Toplum* adlı eserinde, acının hayattan silinmesinin yol açtığı problemleri ifşa etmektedir. Buna göre palyatif toplum, neoliberal teknolojik düzenin kaçınılmaz sonucudur. Politik arenada, liberal konsensüs adına çatışmadan kaçma, demokrasinin kaybı olarak karşımıza çıkmaktadır. Pandemi döneminde, çıplak hayatta kalma adına uygulanan neoliberal virüs siyaseti, hayatın anlamını da ortadan kaldırmaktadır. Eve kapanma ve toplumsal tüm ilişkilerden kaçınma, pandemi döneminin başat politik buyruklarından biridir. Toplumsallığın kaybı, bir bakıma hayatın da kaybıdır. Teknolojik boyutta ise sosyal medya aracılığıyla "beğen" ve "paylaş" a sıkıştırılan hayat, olumluluğun diktatörlüğüne evrilmiştir. Diktatörlük, tarih boyunca kendini hep baskıyla, kapatılmayla ve olumsuzlukla açığa çıkarmıştır. Çağımızda ise durum farklı, hatta tamamen zıt mahiyettedir. Diktatörlük kendini özgürlükle, olumlulukla, beğeniyle göstermektedir. Byung-Chul Han, bu yeni durumu, palyatif toplumdaki olumluluğun diktatörlüğü olarak tarif etmektedir. Byung-Chul Han, acının ve olumsuzluğun hayattan silinmesinin, insanı tek boyuta indirgediğini söylemektedir. Acıdan, ölümden, olumsuzdan ve pürüzden kaçınan insan, sağlığı mutlaklaştırmaz. Haz, mutluluk ve sağlığın egemen olduğu dünya; Nietzsche'nin ifadesiyle "son insan" ın hüküm sürdüğü bir dünyadır. Han'a göre, hayatı anlamlı kılan, içinde barındırdığı antagonizmadır. Karşıt unsurların birlikteliği, insan yaşamının temel gerekliliğidir. Bu makalede, Byung-Chul Han'ın acının politikliğine dair çözümlenmeleri irdelenmiştir. Han'ın *Palyatif Toplum* adlı eserindeki görüşleri, makalenin omurgasını oluşturmuştur. Ayrıca, düşünürün "şeffaflık", "olumluluk", "güzellik", "enformasyon" gibi kavramları birbirleriyle ilişkileri bağlamında açığa kavuşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Byung-Chul Han, Acı, Güzellik, Toplum, Enformasyon.

ABSTRACT

One of the social characteristics of our age is *algophobia*. The fear or avoidance of pain is a universal condition. All issues that cause pain are removed from life. From personal relations to social relations and from art to politics, an escape from pain is reflected in every field in which people are involved and appears as the dominant element in this age. In his work, *Palliative Society*, Byung-Chul Han, a German philosopher of South Korean origin, exposes the problems caused by the elimination of pain from life. According to Han, palliative society is the inevitable result of the neoliberal technological system. In the political arena, the avoidance of conflict in the name of liberal consensus appears as the loss of democracy. In the pandemic period, the neoliberal virus politics applied in the name of naked survival also eliminated the meaning of life. Furthermore, lockdown and isolation from all social relations are some of the dominant political imperatives of the pandemic period. The loss of sociality is, in a way, the loss of life. In the technological dimension, life, which is compressed into "like" and "share" through social media, is evolving into a dictatorship of positivity. Throughout history, dictatorship has always manifested itself in pressure, seclusion and negativity. In our time, the situation is different, even completely opposite. Dictatorship manifests itself in freedom, positivity and liking. Byung-Chul Han describes this new situation as the dictatorship of positivity in a palliative society. As Byung-Chul Han argues, the erasure of pain and negativity from life reduces human beings to a one-dimension. The human who avoids pain, death, negativity and roughness is the absolutisation of health. This results, in a world dominated by pleasure, happiness and health a world which, according to Nietzsche, is ruled by "the last man". However, Han argues that what makes life meaningful is the presence of antagonism and the coexistence of opposing elements, which he sees as a basic necessity of human life. In this paper, the focus will be on Byung-Chul Han's analyses of the politics of suffering, specifically as outlined in his work *Palliative Society*. Additionally, Han's concepts such as "transparency," "positivity," "beauty," and "information" will be spelled out within the context of their relationships with each other.

Keywords: Byung-Chul Han, Pain, Beauty, Society, Information.

1. GİRİŞ

Acı, en önemli insan deneyimleri arasında yer alır. Bu açıdan bakıldığında, insanlık tarihi acının da tarihidir (Kandemir, 2020, s. 13). Bununla birlikte acının, en az anlaşılan deneyimlerden biri olduğunu söylemek de abartılı olmayacaktır. Filozoflar, şairler, bilim insanları, doktorlar ve acı çeken insanlar yüzyıllar boyunca acıyı anlamak ve açıklamak için mücadele etmişlerdir. Acıyı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmak, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Fakat acının tarihi incelendiğinde, acının tarih içinde nasıl anlam daralmasına maruz kaldığı da görülmektedir. Fransız tarihçi Roselyne Rey, *The History of Pain* adlı eserinde, acının felsefi-teolojik bir kavram iken nasıl anlam daralmasına uğrayıp biyomedikal bir fenomene dönüştüğünden bahsetmektedir (Rey, 1998, s. 2). Ona göre acının tarihi, kendi içinde tarihsel çelişkileri de barındırır. Filozofların acıya dair anlam arayışından gele gele hekimin bir hastalık olarak gördüğü acıdan insanları kurtarma hedefine gelinmiştir. Kadim dönemlerde anlamla birlikte anılan acı; çağımızda bir nakısaya dönüşmüştür. Sokrates, haz ve acı durumlarının ayrılmaz bir şekilde birbirlerine bağlı olduğunu iddia etmiştir. Ona göre birbirlerine iki zıt gibi görünen bu durum, adeta kopmaz ve sarsılmaz birlikteliğin ifadesidir (Rey, 1998, s. 38). Stoacılar, acının zihin tarafından kontrol edilmesi ve şikâyet etmeden katlanması gerektiğine inanıyorlardı (Rey, 1998, s. 69). Diğer yandan Orta Çağ'ın Hıristiyan filozofları, fiziksel acı ve ıstırap deneyiminin, dindarların dünyevi bedeni aşmasına ve ruhani saflığa ulaşmasına yardımcı olacak ilahi bir armağan olduğunu savunmuşlardır (Rey, 1998, s. 49). Rönesans'ta bilimsel ilerlemelerin artması, tıp alanında yeni atılımların gerçekleşmesi, bireyciliğin ve Aydınlanma'da rasyonalizmin ortaya çıkışı, acının tedavi edilmesi ya da kaçınılması gereken bir kötülük olarak yeniden tanımlanmasına sebebiyet vermiştir (Rey, 1998, s. 53-57). Breton'a göre Aristoteles geleneği içinde acı, uzun süreli heyecanın öznel bir biçimi olduğu olarak ele alınmıştır. Bu bakış açısına göre acı, mahremiyetine dokunulmuş insanın bir ölçüsüdür. Ancak daha sonra mekanik felsefe, özellikle Descartes 'la birlikte acıyı bedensel işleyişin ürettiği bir duyum olarak tanımlamıştır (Breton, 2015, s. 9-10). Böylece acı, metafizik bir mahiyet taşıırken, artık, somut bilimin “istenmeyen” unsuru haline gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, acı'nın tarihinin, onun değerinden düşürülüşünün de tarihi olduğunu ifade etmek mümkündür.

2. TANRI'NİN ÖLÜMÜ VE ACI

Friedrich Nietzsche (1844-1900), “Tanrı'nın ölümü”nü haber veren filozoftur (Nietzsche, 2003: 130). Ona göre Tanrı'yla birlikte ölen, anlam, değer ve hakikat duygusudur. Nietzsche, “Tanrı'nın ölümü”nden sonra sağlığın bir tanrıça mertebesine yükseldiğini belirtmiştir. Aşkın bir Tanrı fikrinden kopan insan, artık kendi bedenini tanrılaştıracak, sadece ona tapacaktır. Sağlık ise bu tanrılaştırılan bedenin sektör haline getirilen formudur. Nietzsche, sağlık hakkında soru sormanın ruhun esenliği için temel şartlardan biri olduğunu dile getirir. Sonuçta, büyük soru yanıtlanmadan kalır: Erdem uğruna bile olsa, hastalığın üstesinden gelebilir miyiz; bilgi susuzluğumuz, özellikle de kendimizi bilme susuzluğumuz sağlıklı bir tin kadar hasta bir tini de gerektiriyor mu? Kısacası, sağlık istemi kendi başına bir önyargı, bir ödeklilik, belki de pek ustaca bir barbarlık, döneklilik mi değil mi? (Nietzsche, 2003, s. 127).

Medeni toplumda tanrısallaştırılan sağlık, Nietzsche için barbarlıktan başka bir şey değildir. Byung-Chul Han, yaşamın çıplak temellerini aşan bir anlam ufku olsaydı, sağlığın kendini bu kadar mutlaklaştıramayacağını belirtiyor. Han, *Palyatif Toplum* adlı eserinde de anlamlı hayattan kopan insanın yaşamda kalma çabasının bir portresini sunuyor. Nietzsche'de “kendimizi bilme susuzluğu”nun giderilmesi, Byung-Chul Han'da “çıplak hayatı aşan bir anlam ufku” olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira iki düşünürün de eleştirdiği durum, hayatın salt hayatta kalmaya indirgenmesidir.

Palyatif, tıp alanında tedavisi mümkün olmayan hastalıklar için acıyı dindirme yöntemidir. Byung-Chul Han, kitabın başında palyatif sıfatının etimolojik analizini yapmaktadır. “Palyatif” sıfatının kökeninde Latince “manto” anlamına gelen *pallium* ve bundan türeyen “paltıyla örtmek” anlamına gelen *palliare* sözcükleri vardır. Tıpta temeldeki hastalığın tedavisinin mümkün olmadığı durumlarda hastanın şikâyetlerini, esas olarak da acılarını gidermeye yönelik tedaviyi tanımlamak için kullanılır (Chul Han, 2022a, s. 7).

Palyatif toplumda örtülen şey, hakikattir. Zira, Yunanca bir kelime olan “alethia”nın bir anlamı, hakikat iken diğer anlamı da “örtülü olanın açığa çıkarılması”dır (Peters, 2004, s. 32). Byung-Chul Han'ın perspektifi, palyatif toplumun “örtme” stratejilerini ifşa eden, açığa çıkaran bir hakikat arayışında kendini ortaya koymaktadır.

Palyatif Toplum adlı kitapta yazar, acıyı sadece tıp alanında ele almayacak; acının tarihi, sosyolojik ve felsefi analizini de yapmaya girişecektir. Alman Yahudisi filozof Walter Benjamin, insanın her duygusunu bir nehre benzetir. O nehirlerdir ki bizleri denize, yani kurtuluşu taşırlar. Acı da neşe de mutluluk da birer nehir gibidir. Ama insanın suyu tükenmez tek nehri vardır, o da acıdır. Suyu tükenmez bir nehir olan acı, bizi denize taşır. Bu bakımdan acı, insan hayatının mütemmim cüzü, elzem bir unsurdur. Onsuz bir hayat kuru ve kurak bir hayattır (Chul Han, 2022a, s. 9). Benjamin'e göre acısız hayat, suyu çekilmiş bir nehir gibidir. Canlılığı kaybetmiştir. Hayat nehrinin çağlması ancak acıyla mümkündür. Hayatın canlılığının ancak acıyı hissedebilmekle mümkün olduğunu düşünen Byung-Chul Han da günümüz toplumlarının acıyla sağlıklı bir irtibat kuramadığını dillendirmekte, bunu da çeşitli örneklerle vuzuha kavuşturmak istemektedir.

Günümüz toplumlarında acı yaratacak her durumdan kaçınılmaktadır. Toplumsal alanda her tarafa sirayet eden bir *algofobi* vardır. Algofobi, acı verici duyuma karşı aşırı korkuyu ifade eden kavramdır. Algofobi, acıyı hayattan çıkarma tavrıdır. Bu tavır da acı verecek, çatışmaya yol açacak fikir ayrılıklarına müsaade etmemektedir (Chul Han, 2022a, s. 13). Her grup, kendi içinde birbirini destekler mahiyette örgütlenmekte, farklı sese ve görüşe tahammül edilmemektedir. Televizyon kanallarına baktığımızda bu durum kendini apaçık göstermektedir. Bu kanallar, birbirine değmeyen, birbirine temas etmeyen kamplar şeklinde örgütlenen bir mahiyet arz etmektedir. Namık Kemal, "Barika-i hakikat, müsademe-i efkardan doğar" demektedir. Anlamı şudur: Hakikat şimşeğinin doğuşu, fikirlerin çatışmasına bağlıdır. Acının bu reddi, beraberinde hakikat-sonrası (post-truth) çağ kavramını da getirmektedir. Acının kaybı, hakikatin kaybıdır.

Byung-Chul Han, palyatif toplumu aynı zamanda bir "beğendim" (like) toplumu olarak da tanımlamaktadır. Örneğin, Facebook, kamusal alandır. Bu kamusal alanın da tek işareti "beğendim"dir. Beğeni, günümüz toplumun ağrı kesicisidir. Palyatif toplum, bir performans toplumu olduğu için bu performansa zarar verebileceği düşünülen acı, zayıflık belirtisi olarak algılanır. Hayatın her alanından silinmek istenen acı, kendini hiçbir yerde ifade edemez (Chul Han, 2022a, s. 15).

Klasik dönemde, sanattan beğenilirlik beklenmemektedir. Sanatçılar ticaretten uzak yaşamaktadır. Sanatın birincil vasfı rahatsız etmek, huzursuz etmek ve hatta acı vermektir. Theodor W. Adorno (1903-1969), ilk estetik resmin "diken diken olan tüyler" olduğunu belirtmektedir (Chul Han, 2022a, s. 17). Günümüzde sanat da "beğendim" korsesinin içine sıkıştırılmaya çalışılmaktadır. Hayatın her alanına sirayet eden selfie çılgınlığına sanattan kökler bulunmaya çalışılmaktadır. Tarihi portrelerin günümüz selfilerinin atası olduğu söylenmektedir. Beğenin cenderesine sıkıştırılan sanat, ürperti vermez. Ürpertmekten aciz bir bilinç ise şeyleşmiş bir bilinçtir. Deneyim yaşamaktan yoksundur. "Çağımızda acı çekme sanatını tamamen yitirmiş durumdayız." Yitirilen bu sanatın sonucunda ise acı; tıp ve eczacılık alanlarına hapsedilmiş, kendisiyle mücadele edilmesi lazım gelen bir kötülüğe dönüştürülmüştür (Chul Han, 2022a, s. 31). Bu sürecin sonunda hapsedilmeye çalışılan şey, acı olsa da aslında yaşanan hayatın kaybıdır. Zira her türlü acıyı yok sayan hayat, "şeyleşmiş bir hayattır" ve aynının cehenneminde hapsolmuştur.

3. PERFORMANS TOPLUMUNDA ACI

Byung Chul Han, palyatif toplumu aynı zamanda bir performans toplumu olarak da tanımlar. Palyatif toplumun performans toplumuyla kesişimini şu ifadelerle açığa kavuşturur. Ona göre, acı bir zayıflık belirtisi; gizlenmesi ya da optimizasyonla giderilmesi gereken bir şey olarak yorumlanmaktadır. Çünkü acı, performansla uyumsuz. Yapabilmenin hüküm sürdüğü aktif toplumda acı çekmenin pasifliğine yer yoktur. Günümüzde acı kendini ifade edebilme imkânlarından tümüyle mahrum bırakılmıştır" (Chul Han, 2022a, s. 15).

Performans toplumu, Foucault'un hapishaneleri ve akıl hastanelerini anlattığı disiplin toplumu değildir. Disiplinin değil, performansın zorlaması hakimdir bu çağda. Şeffaflık, özgürlük ve olumluluk dayatmaktadır kendisini. Günümüz toplumunun hapishaneleri, dışı şeffaf camlarla kaplı gökdelenlerdir. Işıltılı ve parlak alışveriş merkezleridir. Bu çağın öznesi de dıştan dayatmalarla itaate zorlanan değil, içsel bir zorlamayla kendisine performans dayatan bireydir. Günümüz toplumu artık Foucault'un bahsettiği hastaneler, tımarhaneler, hapishaneler, kışlalar ve fabrikalardan oluşan bir disiplin toplumu değil. Bunların yerini çoktan beridir fitness salonları, bürolardan oluşan gökdelenler, bankalar, havaalanları, alışveriş merkezleri ve gen laboratuvarları aldı. 21. yüzyıl toplumu artık bir disiplin toplumu değil, performans toplumdur. Sakinleri de 'itaatkar özne' değil, performans öznesidir (Chul Han, 2015, s. 17).

Byung Chul Han, *Şeffaflık Toplumu*'nda, enformasyonun yol açtığı karmaşayı ve hakikatten kopuşu ifşa eder. Buna göre: “Şeffaflık toplumu enformasyon toplumdur. Enformasyon, kendi başına, her türlü olumsuzluktan yoksun olduğu ölçüde bir şeffaflık fenomenidir. Olumlaştırılmış, işlemlenmiş bir dildir” (Chul Han, 2017, s. 60-61). Teknolojiyle damgalanan dünya, insana yalnızca olumlu şeyleri, bir başka ifadeyle haz duyacağı nesnelere sunar. Olumlulaştırılan ve pürüzsüzleştirilen bir hayat, pornografiden başka bir şey değildir. Han, bu bakımdan, “Enformasyon, bilginin pornografik bir formudur” demektedir (Chul Han, 2018, s. 19). Negatifliğin saf dışı edildiği, hayatın “paylaş” ve “beğen”e indirildiği bir vasat, acıyı da hayattan silmeyi vazife olarak görmektedir. Acının cehennemi, palyatif bir rahatlık alanıdır. Acı buradan dışarı atılmıştır çünkü iletişimin hızlanan dolaşımını rahatsız eder. İletişim, aynının aynıyla karşılaştığı yerde en yüksek hıza ulaşır. “Like/beğendim” iletişimi hızlandırır. Acıysa ona karşı durur. Sesini kesme eğilimi vardır ama bu eğilim tamamen farklı bir şeyin gerçekleşmesine izin verir (Chul Han, 2022a, s. 48).

Dijital teknolojinin enformasyon politikası, palyatif bir toplum yaratma amacı gütmektedir. Enformasyon politikasıyla şekillenen toplum, aynı zamanda, bir nihilist toplumdur. Nihilizm, hiççiliktir. Nihilizm, ayrıca, Nietzsche'nin felsefesini kavramada en önemli anahtar kavramlardan da biridir. Martin Heidegger, Nietzsche'nin nihilizm kavramını şöyle açıklar: “Nietzsche, hiççilikten şimdiye kadarki en yüksek değerlerin değerden düşürülmesini anlar” (Heidegger, 2001, s. 24). Tanrı'nın ölümü, en yüksek değerlerin değerden düşürülmesinin bir diğer adıdır. Palyatif toplum ise en yüksek değerlerden biri olan hayatın, salt hayatta kalmaya indirgenerek değerden düşürülmesidir. Bu bakımdan, palyatif toplum yeni bir nihilizme kapı aralamaktadır. Acı'nın olmadığı hayat, derinliğini kaybetmiş sığ bir hayattır: “acının bizi "daha iyi" kıldığından kuşkuluyum, ama bizi daha derinleştirdiğini biliyorum” (Nietzsche, 2003, s. 15). Nietzsche, acının yaratıcı yönünü vurgulamak için onu doğuran kadının çılgınlıklarına benzetir. Ona göre, doğurunun, yaratının, büyümenin olduğu yerde acı da vardır (Nietzsche, 2005, s. 111). Hayatın bereketi ve yeniliğin serpilmesi için acının varlığı elzemdir. Acının silinmeye, yok edilmeye çalışıldığı bir hayat, yenilikten mahrum, kısır bir hayat olacaktır.

Hayatı derinleştiren, içinde zıtlıkları birlikte barındırmasıdır. Bu zıtlıklar birbirini yok etmeden var olarak hayatı zenginleştirirler. Mutluluğu anlamlı kılan acının varlığıdır. Acı çekmeyen bir kimse, mutluluğun da kıymetini bilemeyecektir. Performansın olumluluğunu ve yapabilmenin hükmünü bozan acı, nihilist çağın gereklilikleriyle uyuşmamaktadır. Bu sebeple hayattan silinmesi, yok gibi davranılması, hatta yok edilmesi gerekmektedir. Nietzsche, nihilist toplumu hazırlayan kurumların başında kiliselerin olduğunu vurgulamaktadır. Han için dijital teknolojinin her türden mecrası, yeni bir kiliseyi andırmaktadır: “Sosyal medya bir kilise gibidir: Like âmin demektir. Paylaşmak birliktir. Tüketmek kurtuluştur. Influencerların dramaturjisi olarak tekrar, can sıkıntısına ve rutine yol açmaz” (Chul Han, 2022b, s. 13). Sosyal medyanın “beğen”i butonuna tıklanması, çarpıcı bir şekilde, kilisede ibadet edenlerin “amin” demesine benzetilmektedir. Değerden bağımsız olduğu düşünülen teknolojinin aslında yeni türden bir teoloji olduğu, bu benzerlikte çıkarılacak sonuçların başında yer almaktadır. Her ne kadar özgürlük vaat etse de dijital teknolojinin gelip dayandığı yer esarettir: “Bizler, bugün özgür olduğumuzu düşündüğümüz dijital bir mağarada esiriz. Dijital ekrana bağlanmışız” (Chul Han, 2022b, s. 60).

Palyatif toplum, olumluluk toplumdur. Bu toplumda olumsuz olana, acıya yer yoktur. Palyatif toplumun çıktıklarından biri olan psikoloji, olumsuz şeyleri düşünmeye izin vermez. Olumsuzluk tedavi edilmesi, yok edilmesi gereken bir şeydir. Bu bakımdan pozitif psikoloji, acı çekmeye dair her şeyi görmezden gelen neoliberal bir disiplindir. Byung-Chul Han, bir bilim olarak psikolojinin de acıyı yok sayarak yeni nihilizme hizmet ettiğini düşünmektedir. Nihilizm, değerlerin değersizleştirilmesi sürecin adıdır. Bu bakımdan, bir değer olan acının, negatifliğin ya da olumsuzluğun değersizleştirilmesi ve yok sayılması nihilizmdir.

Byung-Chul Han'a göre günümüz insanı zevk, rahat ve keyfine düşkün bir haz insanıdır. Bu insanlardan mürekkep toplum da palyatif toplumdur (Chul Han, 2022a, s. 21). Han'ın haz insanının karşısında konumlandığı insan tipi ise Walter Benjamin'in “yıkıcı karakter” diye tanımladığı insan tipidir. Yıkıcı karakter, hakikate ulaşmada yola konulan duvarları yıkan ve hep bir yol açan insandır. Bu sebeple o, daima yolağzındadır: “Yıkıcı karakterin sadece bir amacı vardır: *Yol aç!* Ve yalnızca bir etkinliği: *Temizlemek*” (Benjamin, 1978, s. 301). Acının kovulduğu hayatta, acıya yer açma eylemini ancak yıkıcı karakter yapabilir. Kapalı bir konfor kutusu içinde yaşayan insanı ifşa eden Benjamin, konfor tahribatının izlerini

ancak yıkıcı bir karakterin yok edeceğini söylemektedir. Yıkıcı karakterin iki temel vasfı vardır ve bu vasıflar vazgeçilmezdir: *Yıkma* ve *yol açma*. Peki yıkılacak şeyler nelerdir? Ve yıkılanın yerine ne ikame edilecektir? Benjamin, çağının yürürlükteki değerlerine eleştirel bakan, onları yıkmaya azmeden bir karakter yapısından bahsetmektedir. Bu kişi, evvela toplumda gördüğü problemleri teşhis edecek, değerlendirecek; eylemleriyle onları yıkmaya çalışacaktır. Daha sonra ise yeni yollar açarak, alternatif üretme çabasından vazgeçmeyecektir. Yıkıcı karakter, daima genç ve neşelidir (Benjamin, 1978, s. 301). Çünkü yıkmanın enerjisi, insanı genç ve canlı hissettirecektir. Mutluluk ise açılan yeni yolların neşesidir. Burada, palyatif toplumun “beğeni” neşesinin yerini, alternatif yollar üretebilmesinin mutluluğu almaktadır. Yıkıcı karakter, yaşadığı dönemde mevcut olan sorunların farkında olan kişidir. Bu bakımdan farkındalık, onun mümeyyiz vasfıdır. Bu karakter, kendisine verileni kayıtsız şartsız kabul eden, sorgulamayan, sorunları fark edemeyen sıradan insanın tam zıt kutbunda yer alır. Byung-Chul Han, hayattan koparılan acıyı fark eden yıkıcı karakterlerin ortaya çıkarılması gerektiğini düşünmektedir.

Palyatif toplum, politik arenada ve öznelerde karşı karşıya gelmekten yoksundur. Sadece aynı fikirde olan insanlar bir araya gelmekte, kamusal alanda farklı fikirlerin çatışması mümkün olmamaktadır. Birbirine değmeyen, temas etmeyen karşıt fikirler kendi kamplarının dışına çıkamamaktadır. Demokrasi çağında, demokrasiye taban tabana zıt bir çatışmazlık varolmaktadır. Chantal Mouffe, *Dünyayı Politik Düşünmek, Agonistik Siyaset* adlı çalışmasında *agonizma* kavramını demokrasinin temel ölçütü olarak teklif eder. Agonizma, muhalifler arasındaki mücadelenin adıdır. Çatışan unsurların, çatışmanın rasyonel bir çözümü olmadığını kabul etmelerinin yanı sıra karşılıklı olarak muhaliflerin meşruiyetini tanıdıkları bir “biz-onlar” ilişkisidir (Mouffe, 2015, s. 28). Liberal çatışmazlığın ve konsensüs arayışlarının demokrasi pratiklerine zarar verdiğini düşünen Mouffe, muhalif unsurların meşruiyetinin tanınmadığı bir sistemin, demokrasi olarak adlandırılmayacağını ifade eder. Palyatif toplumun ürettiği siyaset, çoğulluğunu ve daha da mühimi canlılığını yitirmiş mekanik bir siyasetten ibarettir.

Acı, insanın faniliğinin temel ruh halidir. Palyatif toplum, ölümü hayattan sildiği için acıyı da yok saymaktadır (Chul Han, 2022a, s. 27). Çünkü acı, ölümü hatırlatmaktadır. Martin Heidegger, insanı “ölüme-yönelik-varlık” olarak tanımlamaktadır: “Ölüm havfı, ferdin “zayıflık” gösterdiği herhangi ve tesadüfi bir haletiruhiyesi değildir. Aksine o, *Dasein*’in temel-buluşu olup, fırlatılmış varlık olarak *Dasein*’in kendi hitamına yönelik varolduğunun açılanmışlığıdır. Böylelikle can vermenin *eksistensiyal* kavramı açığa çıkmış olur: en zati, irtibatsız ve atlatılmaz varlık imkânına yönelik fırlatılmış varlık” (Heidegger, 2006, s. 266-267). İnsanın anlamlı bir hayat sürebilmesi, ölüm fikrini de aklında tutabilmesiyle mümkündür. Ölümü ve acıyı hayattan silmeye çalışan bir anlayış, insanın varlığını da inkâr edecektir. Palyatif toplum, insandaki insanî olanı reddeden, onu mekanik ve robotik bir varlığa indirgeyen anlayışın bir tezahürüdür.

İnsan’da mevcut olan her halet-i ruhiye vazgeçilmezdir. İnsan, tüm duygularıyla birlikte insandır. Olumlu ile olumsuz, acı ile sevinç birbirinden koparılamazdır. Hep beraber ve hep birlikte anlamlı bir hayatı oluştururlar. Teknolojiyle sarmalanmış palyatif toplum, acıyı yok sayarak aslında hayatı yok saymıştır. İnsanı, Herbert Marcuse’nin dediği gibi tek boyuta indirgemıştır. Kurumsallaşmış yüceltme-çözülüşü böylece tek-boyutlu toplum içerisinde yer alan “aşkınlığın yenilgisi” olayının bir yanı olarak görünmektedir. Bu toplum nasıl karşıtçılığı (nitel ayrım!) politika ve yüksek ekin alanlarında indirgeme ve giderek soğurma eğiliminde ise içgüdüsel alanda da aynı şeyi yapmaktadır. Sonuç çelişkileri ve almaşıkları kavrayacak ansal örgenlerin körelmesidir ve bilimsel ussallığın arta kalan tek boyutunda Mutlu Bilinç hüküm sürmeye başlamaktadır (Marcuse, 1986, s. 71).

Sistemin çarklarının rahatlıkla işleyebilmesi için, toplumsal muhalefetin sönümlenmesi; insanın özgürlüğünden feragat etmesi ve bilinci yok eden bir ‘mutlu-bilinç’e yönelmesi gerekmektedir.

Han’a göre, acı hakikatin ta kendisidir: “Acı, et olmuş bir hakikattir” (Chul Han, 2022a, s. 41). Palyatif toplum ise sahici hayatı reddeder ve rahat bir hayatta kalmayı amaçlar. Bu hayat sahici değildir. Zira sahicilik ancak acı çekmeyle mümkündür. Varlık nerede acı çekebiliyorsa ancak orada vardır. Salt mutluluk ve buna bağlı hayatta kalma içgüdüleri sahici hayatın zıddıdır. Descartes’in “düşünüyorum, o halde varım” dediği gibi, “acı duyuyorum o halde varım” demek de doğrudur. Kendimizi hissetmek, kendi varlığımızdan haberdar olmak ancak acıyla mümkündür. Acının olmadığı dünyada macera sporları ve riskli davranışlar revaçtadır. İnsan, kendi varlığından ancak böyle ekstrem şeylerle emin olmaktadır. Böylece

palyatif toplumun aşırılıkları tetiklediği söylenebilir. İnsanların canlılıklarını hissedebilmeleri için daha güçlü uyarıcılar gerekmektedir. Acı kültürü yoksa, meydana gelecek şeyin adı barbarlıktır. Bu bakımdan çağımız aşırılıklar çağıdır. Varlığını hissedebilmek için daha güçlü uyarıcılara ihtiyaç duyan insan kimyasal maddelerin, terörün ve şiddetin kucağına itilmektedir (Chul Han, 2022a, s. 43).

Palyatif toplum, pandemi toplumdur. Pandemi, insanın hayatta kalma içgüdüğü sebebiyle *iyi hayat* isteğini kurban etmiştir (Chul Han, 2022a, s. 27). Hayatta kalma tek gaye olunca hayat biyolojik süreçlere indirgenir. Karantina, hayatı salt yaşamsal faaliyetlere indirgeyen toplama kampının virüs nedenli versiyonudur (Chul Han, 2022a, s. 26). Yakınını sevmek, dini ritüellere katılmak, eşinin elini tutmak... tüm bunların yerini “sosyal mesafe” almaktadır. Herkes, herkesin düşmanıdır. Zira herkes potansiyel bir virüs taşıyıcısıdır. Pandemi siyaseti, insanın metafizik yanını yok saymış, onu salt virüs taşıyıcısı varlığa indirgemıştır. Pandemi ve hayatta kalma arzusu, hayatı anlamlı hale getiren her şeyden feragat etmeyi beraberinde getirmiştir. Hayat, biyolojik bir süreç olarak tanımlanmıştır. Ve hayatta kalma histerisinin hâkim olduğu toplum, bir “ölememişler toplumu”dur (Chul Han, 2022a, s. 28). Bu sebeple Han’a göre palyatif toplumun insanları *ölemeyecek kadar canlı, yaşamayacak kadar da ölüdür* (Chul Han, 2022a, s. 28).

Chul Han’ın bu ifadeleri akla, yine kendisinin, *Güzeli Kurtarmak* adlı eserini getirmektedir. Hayatta kalmanın histerisini, sağlık fetişizminin hayata vurduğu darbeyi yine şu ifadelerle dile getirmektedir: “artık bu çağda, yaşamak için fazla ölüyüz ve ölmek için de fazla diri” (Chul Han, 2018, s. 48).

Güzeli Kurtarmak kitabında Byung-Chul Han, toplumun estetik kabullerindeki çöküşü ve tek yönlülüğü vurgulamaktadır. Buna göre: “Günümüzün güzellik ve hijyen takıntılı toplumu, negatifliğin her türünü iğrenç bulan bir pozitif toplumdur” (Chul Han, 2018, s. 11). Olumsuz, pürüzü ve gölgeyi barındırmayan bir güzellik ancak pornografinin, yani aşırı şeffaflığın konusu olacaktır. Yapısı gereği güzellik; içinde sırrı, örtüyü ve büyüü barındırmaktadır. Büyüsünü yitiren güzellik anlayışı, çağımızın hâkim estetik anlayışıdır. Güzel saklıdır. Gizlemek güzellik için aslidir. Şeffaflık güzellik ile anlaşılabilir. Güzellik zorunlu olarak bir görünümdür. İçinde opaklık barındırır. Opak gölgeli demektir. Örtüyü kaldırmak ise büyüü bozar ve onu tahrip eder. Bu yüzden, güzel doğası gereği örtüsü açılmayandır (Chul Han, 2018, s. 29).

Güzelliğin sırrını yok etmeye çalışan, onu ticaretin sarfiyat malzemesi haline getirmeye çalışan hâkim paradigma; estetiği kapitalizmin hizmetine sunmuştur. Kapitalizm, acının hayattan silinmesiyle sağlık fetişizmi olarak karşımıza çıkarken; güzellik, sırrının yok edildiği bir ortamda pornografi olarak arz-ı endam etmektedir. Kapitalizm bir yandan acıyı yok ederken, diğer yandan güzelin metafizik taraflarını törpülemektedir. Güzeldeki metafizik taraf, onun saklılığıdır. Güzeli kurtarmak, acıyı kurtarmaktır.

Byung-Chul Han, “erotik olan” ile “pornografik olan” arasında uzlaşmaz bir çatışma görmektedir. Erotik, Han’ın güzellikten kastettiği şeydir. “Çatlak, kırık ve delik, erotiği yapan şeylerdir” (Chul Han, 2018, s. 32). Olumsuzluğu ve sırrı da ihtiva eden erotik, metafizikselidir. Lakin çağımızın acıdan uzaklaşmış, pürüzü bir hastalık olarak kabul eden toplumu, bir pornografi toplumdur. Zira pornografi, tüm pürüzlerin silindiği, olumsuzlukların ortadan kalktığı, her şeyin aşırı şeffaflaştığı ve gizemin yok edildiği bir ortamda ortaya çıkar.

Pornografi, hayatın unsurlarından biri olan cinselliği de bozan şeydir. Burada hâkim olan tek unsur, gösterinin ve teşhirin ayartıcılığıdır. Apaçıklığın cazibesine kapılan insan, hazzını yitirmiştir. Bu aslında paradoksal bir durumdur. Nasıl ki, salt hayatta kalma içgüdüğü insanı bir hortlağa dönüştürüyorsa, aynı şekilde, pornografik zihniyet de hazzı ortadan kaldırmaktadır. Neoliberal performans toplumunun bireyi, cinselliği de performansa indirgeyerek onun anlamını yok etmiştir. Pornografik şeffaflık, hazzı da yok eden bir sürecin tetikleyicisidir. Şeffaflık toplumu haz düşmanı bir toplumdur. İnsanın haz ekonomisinde, haz ve şeffaflık bir arada bulunmaz. Şeffaflık libido ekonomisine yabancısıdır. Sırrın, peçenin, örtünmenin olumsuzluğu arzuyu kışkırtır ve hazzı yoğunlaştırır. Bu nedenle ayartıcı maskelerle, yanılısalarla, görünüşlerle oynar. Şeffaflık zorlaması hazzın oyun-alanlarını yok eder” (Chul Han, 2017, s. 31).

Şeffaflık toplumunda, mutluluk peşinde koşan insan mutluluğunu yitirmiştir. Salt hayatta kalmayı şiar edinmiş insan, hayatın renkliliğini kaybetmiştir. Ölümden kaçan insan, yaşayan bir ölü haline gelmiştir. Pornografinin hâkimiyetindeki toplum ise hazzını yitirmiştir. Byung-Chul Han, insanın kaçınmaya çalıştığı her negatifliği, daha derinden ve daha acımasız olarak yaşamak zorunda kaldığını belirtmektedir.

hayat insani bir hayat değil ölmemişlik hayatıdır. İnsan hayatta kalmak uğruna kendini ortadan kaldırır. Muhtemelen ölümsüzlüğe de erişecektir ama *hayatı pahasına* (Chul Han, 2022a, s. 70).

Palyatif toplum acı duygusunu atomize olmuş bireye hapsedmekte, acının politik boyutunu görmezden gelmekte ve böylelikle acının toplumsal yönünü baskılamaktadır (Chul Han, 2022a, s. 24). Politik tavır, insanın toplumsallığından hareket etmektedir. Fakat palyatif toplumun öznesi, toplumdan yalıtık bireydir. Birlik, dayanışma, adil olmayan yönetime karşı ortak tavır alma gibi hususiyetler, palyatif toplumun bireyine yabancıdır. Bu bakımdan, ortak itirazın politik tezahürü olan devrim, çağımızda imkansızdır. Palyatif toplumun bireyinin itirazı sadece kendisine, kavgası da yalnızca kendisiyledir. Mutluluk herkesin kendi başına uğraşması gereken bir şeydir. Kişiye özel bir hale gelmiştir. Eziyet de kişinin kendi başarısızlığının sonucu olarak yorumlanır. Böylece devrimin yerini depresyon alır. Kendi ruhumuzu tedaviyle uğraşırken sosyal çarpıklıklara yol açan toplumsal ilişkileri gözden kaçıırız. Korku ve güvensizlikle boğuşurken bunun sorumlusunun toplum değil kendimiz olduğunu düşünürüz. Halbuki devrimin mayası birlikte hissedilen acıdır (Chul Han, 2022a, s. 60).

4. SONUÇ

Byung-Chul Han'ın *Palyatif Toplum*'da yaptığı şey sahici ve anlamlı bir hayat arayışıdır. Acı, ölümlerle de hayatla da kopmaz bir bağ içindedir. Onsuz bir hayat arzusu, beyhude bir çabadır. Hayat, acıyla kaimdir. Zira acısız bir hayat, anlamsız bir hayattır. Anlamı kaybolan bir hayat ise yaşamaya değmez. Sokrates'in "sorgulanmayan bir hayat, yaşanmaya da değer değildir" dediği gibi, acının olmadığı bir hayat da yaşanmaya değer değildir. Anlamlı hayat acının reddedildiği değil, acının omuzlanabildiği bir hayattır. Acının omuzlanması ise, acıyı reddetmekle değil; evvela onu kabul etmekle, daha sonra da onunla başa çıkabilme kapasitesini geliştirmekle mümkündür. İyi ve kötü, sevinç ve hüznün, mutluluk ve acı... gibi zıtlıklar bir arada varlıklarıyla hayatı anlamlı kılan zıtlıklardır. Hayat, tüm bu zıtlıkların varlığıyla bir anlama ulaşmaktadır. Biri olmadan diğerini tam manasıyla anlamak da mümkün değildir. Her şeyin yüzer gezer olduğu, hakikatin görelî hale getirildiği bu çağda acıyı aramak, anlamı ve hakikati aramaktır.

KAYNAKÇA

- Benjamin, W. (1978). *Reflections: Essays, Aphorisms, Autobiographical Writings*. Edmund Jephcott (Trans.). Harcourt Brace Jovanovich Publishers.
- Breton, D. L. (2015). *Acının Antropolojisi*. İsmail Yerguz (Çev.). Sel Yayıncılık.
- Chul Han, B. (2015). *Yorgunluk Toplumu*. Samet Yalçın (Çev.). Açılım Kitap.
- Chul Han, B. (2017). *Şeffaflık Toplumu*. Haluk Barışcan (Çev.). Metis Yayıncılık.
- Chul Han, B. (2018). *Güzeli Kurtarmak*. Kadir Filiz (Çev.). İnsan Yayınları.
- Chul Han, B. (2019). *Psikopolitika Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri*. Haluk Barışcan (Çev.). Metis Yayıncılık.
- Chul Han, B. (2022a). *Palyatif Toplum Günümüzde Acı*. Haluk Barışcan (Çev.). Metis Yayıncılık.
- Chul Han, B. (2022b). *Enfokrazi, Dijitalleşme ve Demokrasinin Krizi*. Mustafa Özdemir (Çev.). Ketebe Yayıncılık.
- Gönüler, Y. (2016, 22 Nisan). *Hız Bir Uyuşturucudur ahali, Ruhun İçin Yavaşla!* <https://www.dunyabizim.com/hiz-bir-uyusturucudur-ahali-ruhun-icin-yavasla-makale,1250.html>
- Kandemir, F. (2020). *Rabbim Bana yardım Et!*. İlahiyat Yayınları.
- Heidegger, M. (2001). *Nietzsche'nin Tanrı Öldü Sözü ve Dünya Resimler Çağı*. Levent Özşar (Çev.). Asa Yayınları.
- Heidegger, M. (2006). *Varlık ve Zaman*. Kaan H. Ökten (Çev.). Agora Kitaplığı.
- Marcuse, H. (1986). *Tek-Boyutlu İnsan*. Aziz Yardımlı (Çev.). İdea Yayınları.
- Mouffe, C. (2015). *Dünyayı Politik Düşünmek, Agonistik Siyaset*. Murat Bozluolcay (Çev.). İletişim Yayınları.

Nietzsche, F. (2003). *Şen Bilim*. Levent Özşar (Çev.). Asa Kitabevi.

Nietzsche, F. (2005). *Putların Batışı Ya Da Çekiçle Felsefe Nasıl Yapılır*. Mustafa Tüzel (Çev.). İthaki Yayınları.

Peters, F. (2004). *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*. Hakkı Hünler (Çev.). Paradigma Yayınları.

Rey, R. (1998). *The History of Pain*. Louise Elliott Wallece and J.A. Cadden and S. W. Cadden (Trans.). Harvard University Press.